

## کریدور « زنگور » حافظ منافع ناتو و رژیم صهیونیستی

تاسیس کریدور زنگور می‌تواند در آینده نزدیک پیامدهای سنگینی برای کشورهای منطقه قفقاز از جمله ایران و روسیه در پی داشته باشد.



به گزارش آران نیوز به نقل از باشگاه خبرنگاران جوان &ndash; تحولات قفقاز جنوبی پس از جنگ دوم قره باغ مسائل جدیدی به وجود آورده است.

یکی از این مسائل اصرار مقامات جمهوری آذربایجان به ایجاد کریدوری به نام « زنگور » بوده که می‌رود تا به مسیری برای تثبیت حضور نیروهای ناتو در مرزهای ایران و روسیه، تامین بیش از پیش انرژی رژیم صهیونیستی و ایجاد مانع بر سر راه کریدور راهبردی شمال- جنوب تبدیل شود.

کریدور زنگور مسیری شرقی به غربی بوده و شامل چند بخش جاده ای، ریلی، نفتی و گازی می‌شود. بخشی از این کریدور با گذر از خاک ارمنستان (استان سیونیک) مناطق مرکزی جمهوری آذربایجان را به نخجوان و ترکیه متصل می‌کند.

در زمان اتحادیه جماهیر شوروی، به دلیل آنکه در روابط جمهوری آذربایجان و ارمنستان تنش وجود نداشت رفت و آمدها از این مسیر انجام می‌شد. به گفته مقامات جمهوری آذربایجان این کریدور می‌بایست تا پایان سال 2023 ساخته شود.

### استاد به بندی مبهم برای ایجاد کریدور

با گذشت ۴۴ روز از جنگ دوم قره باغ میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان با میانجی‌گری ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه به یک توافق آتش بس منتهی شد. به گفته مقامات باکو، در جریان توافق آتش بس (۲۰۲۰ مسکو) بر سر مسیری زمینی برای اتصال جمهوری خودمختار نخجوان به جمهوری آذربایجان توافق شده است و در بند ۹ قرارداد مزبور اینگونه مقرر شده که ارمنستان برای عبور و مرور شهروندان جمهوری آذربایجان و محموله‌های تجاری از منطقه نخجوان به جمهوری آذربایجان، گذرگاه‌های امنی را در اختیار جمهوری آذربایجان قرار دهد.

ضمن اینکه امنیت این مسیرها را روسیه تأمین خواهد کرد. به گفته مقامات باکو این همان بندی است که در آن مجوز ایجاد کریدور «زنگور» داده شده است. به گفته محسن پاک‌آیین، سفیر اسبق ایران در جمهوری آذربایجان «موانع زیادی بر سر تاسیس این کریدور وجود دارد که از جمله آن اختلافات دیرینه ارمنستان و ترکیه است. اصرار باکو برای دستیابی به حق اعمال حاکمیت (بر اساس توافق آتش بس مسکو) بر کریدور زنگور نیز مانع دیگری است تا ارمنستان تاسیس زنگور را نپذیرد مگر اینکه این سه کشور اختلافات خود را حل کنند. البته اجازه دسترسی به ایران و ترکیه از طریق نخجوان می‌تواند اختلافات را کاهش دهد.»

علاوه بر دلایل فوق، توافق مسکو الزامی به ایجاد کریدور را مشخص نمی‌کند. در بند ۹ این قرارداد، ارمنستان پذیرفته مسیری بسته حمل و نقل بین بخش غربی جمهوری آذربایجان با نخجوان را همراه با تامین امنیت آن باز کند. اما در هیچ‌کجای آن از ایجاد یک کریدور در امتداد مرز ارمنستان با ایران حرفی زده نشده است. اختلافات بر سر بند ۹ توافقنامه ادامه داشت تا در نهایت به شکل‌گیری مذاکراتی برای حل مسائل قفقاز (از جمله بحث ایجاد کریدور زنگور) در قالب ۳+۳ انجامید. این مذاکرات در آذر سال جاری و با شرکت معاونین وزرای خارجه آذربایجان، ارمنستان، روسیه، ایران و ترکیه به میزبانی مسکو انجام شد. کشورهای منطقه قفقاز نیز ضمن شرکت در این گفتگوها، از تمایل خود برای کمک به صلح در منطقه اطمینان دادند.

اما آنچه مسلم است، این است که تنها هدف از جنگ ۴۴ روزه قره باغ، آزادسازی مناطق اشغالی نبوده و مسائل دیگری در پشت پرده در جریان است که خود گویای این است که تحولات جدیدی در مسائل قفقاز است.

### تقویت صادرات نفت دریای خزر به رژیم صهیونیستی با کریدور زنگور

۲۳ بهمن بود که الهام علی‌اف در یک مصاحبه خبری گفت که در حال برنامه‌ریزی برای ایجاد یک خط جدید است تا با همکاری کشورهای همسایه، جمهوری آذربایجان را به جمهوری خودمختار نخجوان و از آنجا به ترکیه و ایران وصل کند.

صحبت‌های علی‌اف، به قصد باکو برای عملی شدن این کریدور اشاره داشته که تا به امروز با مخالفت رسمی ارمنستان مواجه شده بطوری که نیکول پاشینیان نخست‌وزیر این کشور مذاکره بر سر تاسیس کریدور زنگور را رد کرده است. اما این گفته‌های علی‌اف چقدر مطابق با واقعیت‌هاست؟

بعد از فروپاشی شوروی و استقلال جمهوری آذربایجان، رژیم صهیونیستی از اولین کشورهایی بود که آن را به رسمیت شناخت و سفارت خود را در سال ۱۹۹۳ در باکو ایجاد کرد. جمهوری آذربایجان نیز در سال‌های پس از استقلال از طریق خط لوله باکو-تفلیس-جیحان، (Baku&ndash;Tbilisi&ndash;Ceyhan pipeline) به طول ۱،۷۶۸ کیلومتر، ۴۰ درصد از انرژی رژیم صهیونیستی را تامین کرده و در عوض رژیم اشغالگر قدس، مهم‌ترین صادرکننده جنگ‌افزار شامل موشک، سیستم رادار، مهمات و به خصوص پهپاد به این کشور است.

میرقاسم مومنی کارشناس مسائل قفقاز می‌گوید « اصل هدف جمهوری آذربایجان در جنگ ۴۴ روزه قره باغ این بوده که مسیر کریدور زنگور را باز کند تا باکو نفت و گاز خودش را از طریق این کریدور به رژیم صهیونیستی و اروپا صادر کند. این کریدور علاوه بر خطوط جاده‌ای شامل خطوط انتقال نفت و گاز نیست هست که امر صادرات نفت به سرزمین‌های اشغالی فلسطین را میسر می‌کند. البته پیش‌بینی می‌کنم با اجرای این طرح، سهم صادرات انرژی جمهوری آذربایجان به رژیم صهیونیستی به ۶۰ درصد افزایش یابد. ترکیه نیز در این بین با بین‌المللی کردن کریدور زنگور می‌خواهد مسیر ترانزیت بین‌المللی انرژی باشد. ایجاد این کریدور با هدف تامین نفت رژیم صهیونیستی در راستای حفاظت از منافع این رژیم است »

### زنگور عامل تثبیت حضور ناتو در مرزهای شمالی ایران

از سوی دیگر روابط جمهوری آذربایجان و ناتو پس از جنگ دوم قره باغ وارد مرحله جدید شده است. به گونه‌ای که شاهد رفت و آمدهای مستمر بین مقامات ناتو با این کشور هستیم. «الهام علی‌اف» رئیس‌جمهور آذربایجان آذر امسال در گفتگو با «ینس استولتنبرگ» دبیرکل ناتو گفته بود « جمهوری آذربایجان با کشورهای عضو ناتو همکاری‌های

راهبردی دارد و ما خواهان توسعه روابط با ناتو هستیم.»

آدام تامسون نماینده پیشین انگلیس در ناتو نیز با انتشار نامه ای خطاب به بوریس جانسون نخست وزیر انگلیس خواستار حمایت لندن از طرح دالان زنگزور برای برهم زدن نظم ژئوپلیتیک موجود در قفقاز جنوبی به نفع ناتو شده بود. او ایجاد کریدور زنگزور را تحقق رویای دیرینه سازمان ناتو برای حضور در سواحل غربی دریای خزر دانسته بود. تامسون در این نوشته بود « من از آقای نخست وزیر (انگلیس) درخواست دارم که در این مقطع حساس تاریخی همه توان خود را بکار گیرد تا آخرین گام برای اتمام پروژه ۱۵ ساله ناتو اجرایی شود. لندن با مشارکت آمریکا و اتحادیه اروپا در قالب ناتو باید از اراده آذربایجان برای اتصال سرزمینی به نخجوان حمایت نماید. همچنین این ائتلاف باید ایروان را متقاعد کند که از مرز جنوبی خود با ایران چشم پوشی نماید. با اتصال نخجوان به آذربایجان و با پیوستن باکو به ناتو رویای گسترش ناتو تا مرز چین دست یافتنی خواهد بود.»

اما همکاری ناتو و جمهوری آذربایجان در قالب برنامه « مشارکت برای صلح » با عضویت باکو در این برنامه، نوعی همکاری دسته جمعی به حساب می آید. لازم به ذکر است که جمهوری آذربایجان در سال ۱۹۹۲ روابط تازه ای را با پیمان ناتو آغاز کرد و در سال ۱۹۹۷ وارد طرح ناتو موسوم به « مشارکت برای صلح » شده و بر مبنای این توافق دو جانبه با نیروهای ناتو همکاری دارد.

در قالب محور اول همکاری ها که آموزش نیرو های نظامی جمهوری آذربایجان است، دوره های آموزشی و کلاس های تدریس متعددی تاکنون برگزار شده و تعدادی از نیرو های آذربایجان در آنها شرکت کرده اند. یکی دیگر از نمونه ها و موارد همکاری دسته جمعی دو طرف که ذیل برنامه "مشارکت برای صلح" تعریف شده است، اعزام نیرو های صلح بان به مناطق درگیری و جنگ می باشد.

### ایران و روسیه افزایش حضور ناتو در مرزهای خود را تحمل نخواهند کرد

با استقرار ناتو در سواحل غربی دریای خزر این سازمان یک گام دیگر برای افزایش حضور در مرزهای ایران و روسیه برخواهد داشت و انگلیس با حمایت آمریکا تحت پوشش ناتو به راحتی می تواند تسلط راهبردی خود را از سواحل باکو به تهران و مسکو تحمیل نماید. به گفته مومنی « روس ها برای اینکه تحرکات ناتو در جمهوری آذربایجان را زیر نظر داشته باشند، سربازان خود را در قالب نیروهای حافظ صلح در منطقه خودمختار قره باغ مستقر کردند. در واقع روس ها کاملا برای این موضوع آمادگی داشته و از اشراف اطلاعاتی سیاسی و اقتصادی برخوردارند. ضمن اینکه ایران در کنار روسیه به هیچ وجه حاضر نیستند شاهد بیش از پیش حضور ناتو در مرزهای یک دیگر باشند.»

### کریدور زنگزور مانعی برای کریدور «شمال-جنوب»

با آغاز بحران قره باغ در اولین سال های دهه ۹۰ میلادی قرن گذشته، ایران با تمام توان برای جلوگیری از پیشروی های ارتش ارمنستان و تهدید باکو پایتخت جمهوری آذربایجان به کمک این کشور شتافت و از هزاران آواره آذربایجانی این جنگ حمایت کرد و در ادامه با اتخاذ دیپلماسی فعال خاتمه بحران را در دستور کار قرار داد. در سال های اخیر نیز ایران به عنوان کشوری تاثیرگذار در قفقاز، همواره بر حفظ تمامیت ارضی و توسعه همکاری های حمل و نقلی با کشورهای منطقه به ویژه جمهوری آذربایجان تاکید کرده است که از نمونه های آن می توان به در اختیار قرار دادن فضای هوایی و زمینی شمال غربی ایران به دولت باکو برای دسترسی به منطقه نخجوان نام برد. با وجود این همکاری ها، بسیاری از کارشناسان بر این باور هستند که احداث کریدور زنگزور در آینده نه چندان دور برای شماری از کشورهای منطقه از جمله ایران پیامدهای سنگین سیاسی، اقتصادی، امنیتی و نظامی در پی خواهد داشت. علیرغم اینکه الهام علی اف در پانزدهمین نشست «سازمان همکاری های اقتصادی اکو» بیان کرد « این زیرساخت جدید حمل و نقل ( کریدور زنگزور) بخش مهمی از کریدورهای شرق-غرب و شمال-جنوب خواهد بود» ، مومنی معتقد است راه اندازی کریدور زنگزور عاملی برای از بین بردن تلاش های ایران و روسیه در ایجاد کریدور شمال جنوب است. چراکه با راه اندازی کریدور زنگزور به موازات مرزهای ایران، ژئوپلیتیک قفقاز به هم خورده و این مسیر بر سرراه کریدور راهبردی شمال جنوب قرار گرفته و مانع دسترسی ایران به اوراسیا و بازار اروپا خواهد شد.»

### حفظ تمامیت ارضی قفقاز خط قرمز ایران

در صریح ترین موضع گیری، آبان پارسل، رهبر انقلاب همزمان با درگیری ارمنستان و جمهوری آذربایجان به تشریح راهبرد جمهوری اسلامی نسبت به این موضوع پرداختند و گفتند « حفظ تمامیت ارضی طرفین و تغییر مرزهای ژئوپلیتیک و بین المللی» خط قرمز ایران است. خط قرمزی که اگر جدی گرفته نشود می تواند با احیای این کریدور به تقویت بنیه رژیم صهیونیستی و حضور ناتو در دریای خزر منجر شده و تبعات و پیامدهای بسیار جدی برای برخی از کشورهای منطقه از جمله روسیه، ایران و حتی خود ارمنستان داشته باشد.